

ผลกระทบจากสถานการณ์อุทกภัย และแนวทาง/มาตรการช่วยเหลือเกษตรกร

1. ข้อเท็จจริง

กรมอุตุนิยมวิทยา ประกาศเรื่อง พายุโซนร้อน "เตี้ยนหมู่" ฉบับที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 23 กันยายน 2564 พายุดีเปรสชันบริเวณทะเลจีนใต้ตอนกลางได้ทวีกำลังแรงขึ้นเป็นพายุโซนร้อน ส่งผลทำให้ประเทศไทยมีฝนเพิ่มมากขึ้นและมีฝนตกหนักถึงหนักมากบางแห่งในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก รวมทั้งกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบกับปัจจุบันมีพายุเข้ามาเพิ่ม อาทิ พายุโซนร้อน ไลออนร็อก พายุโซนร้อนคมปาซุ เกิดฝนตกปานกลางจนถึงหนัก และกระจายทั่วทุกภาคของประเทศไทย น้ำท่วมฉับพลัน และน้ำป่าไหลหลากในหลายพื้นที่ ทำให้บ้านเรือนที่อยู่อาศัย อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ รวมทั้งพื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหาย สถานการณ์อุทกภัยยังคงสร้างความเสียหายให้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง

สภาพน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลาง (447 แห่ง) ปริมาณน้ำในอ่างฯ 57,778 ล้าน ลบ.ม. คิดเป็นร้อยละ 76 (ปริมาณน้ำใช้การได้ 33,848 ล้าน ลบ.ม. คิดเป็นร้อยละ 65) ปริมาณน้ำในอ่างฯ เทียบกับปี 2563 (46,569 ล้าน ลบ.ม. คิดเป็นร้อยละ 61) มากกว่าปี 2563 จำนวน 11,209 ล้าน ลบ.ม. ปริมาณน้ำไหลลงอ่างฯ 541.64 ล้าน ลบ.ม. ปริมาณน้ำระบาย 302.21 ล้าน ลบ.ม. สามารถรับน้ำได้อีก 18,776 ล้าน ลบ.ม. (ข้อมูล ณ วันที่ 25 ตุลาคม 2564)

2. สถานการณ์อุทกภัย

2.1 ผลกระทบต่อพื้นที่ทางการเกษตร

ศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รายงานข้อมูล สถานการณ์อุทกภัย (ช่วงเกิดภัย วันที่ 1 กันยายน 2564 – ปัจจุบัน) ณ วันที่ 25 ตุลาคม 2564 ซึ่งมีพื้นที่การเกษตรได้รับผลกระทบทั้งสิ้น รวม 51 จังหวัด ดังนี้

ด้านพืช ได้รับผลกระทบ 51 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร เชียงใหม่ เชียงราย ตาก น่าน แพร่ พะเยา พิจิตร เพชรบูรณ์ พิษณุโลก ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน สุโขทัย อุทัยธานี นครสวรรค์ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา เลย มหาสารคาม บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ ยโสธร ร้อยเอ็ด หนองบัวลำภู อุบลราชธานี อำนาจเจริญ กรุงเทพฯ ชัยนาท พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี กาญจนบุรี ราชบุรี ปทุมธานี นนทบุรี ปราจีนบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด นครปฐม สระแก้ว สุพรรณบุรี นครนายก เพชรบุรี และจังหวัดระนอง เกษตรกรได้รับผลกระทบ 495,511 ราย พื้นที่การเกษตรได้รับผลกระทบ 5,533,176 ไร่ แบ่งเป็น ข้าว 3,805,993 ไร่ พืชไร่และพืชผัก 1,685,285 ไร่ ไม้ผลไม้ยืนต้นและอื่น ๆ 41,898 ไร่ **สำรวจพบความเสียหายสิ้นเชิง จำนวน 31 จังหวัด** ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร ตาก แพร่ เพชรบูรณ์ ลำปาง สุโขทัย

พิจิตร นครสวรรค์ น่าน แม่ฮ่องสอน พิษณุโลก อุทัยธานี พะเยา เชียงใหม่ ชัยภูมิ นครราชสีมา ขอนแก่น ศรีสะเกษ เลย หนองบัวลำภู ร้อยเอ็ด มหาสารคาม ชัยนาท ลพบุรี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สระบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี และจังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีเกษตรกรได้รับความเสียหาย 64,965 ราย พื้นที่ 839,268 ไร่ (ตารางที่ 1)

ด้านประมง ได้รับผลกระทบ 42 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร ตาก พะเยา แพร่ เพชรบูรณ์ พิจิตร พิษณุโลก ลำปาง ลำพูน สุโขทัย อุทัยธานี นครสวรรค์ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา เลย บุรีรัมย์ ยโสธร มหาสารคาม สุรินทร์ ศรีสะเกษ ร้อยเอ็ด หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ อุบลราชธานี กรุงเทพฯ กาญจนบุรี ชัยนาท ปราจีนบุรี ราชบุรี ลพบุรี พระนครศรีอยุธยา จันทบุรี ตราด นครปฐม สิงห์บุรี สระบุรี สุพรรณบุรี สระแก้ว อ่างทอง และจังหวัดนครนายก เกษตรกรได้รับผลกระทบ 41,539 ราย พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้รับผลกระทบ 62,275 ไร่ (บ่อปลา 56,441 ไร่ บ่อกุ้ง 5,834 ไร่) กระชัง 51,504 ตร.ม. สสำรวจพบความเสียหายสิ้นเชิง ซึ่งมีเกษตรกรได้รับความเสียหาย 4,078 ราย พื้นที่ 4,525 ไร่ กระชัง 1,144 ตร.ม.

ด้านปศุสัตว์ ได้รับผลกระทบ 18 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร เพชรบูรณ์ พิจิตร พิษณุโลก สุโขทัย ขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา มหาสารคาม ร้อยเอ็ด กาญจนบุรี ชัยนาท ปทุมธานี ลพบุรี พระนครศรีอยุธยา สิงห์บุรี สระบุรี และจังหวัดสุพรรณบุรี เกษตรกร 57,184 ราย สัตว์ได้รับผลกระทบ 11,496,610 ตัว แบ่งเป็น โค-กระบือ 190,566 ตัว สุกร 234,956 ตัว แพะ-แกะ 58,747 ตัว สัตว์ปีก 11,012,341 ตัว แปลงหญ้า 7,180 ไร่ อยู่ระหว่างสำรวจความเสียหาย

ตารางที่ 1 พื้นที่เสียหายสิ้นเชิงจากสถานการณ์อุทกภัย (ช่วงเกิดภัย วันที่ 1 กันยายน 2564 – ปัจจุบัน)

จังหวัด	เกษตรกร (ราย)	ข้าว (ไร่)	พืชไร่และ พืชผัก (ไร่)	ไม้ผล ไม้ยืนต้น และอื่นๆ (ไร่)	รวมพื้นที่ (ไร่)
กำแพงเพชร	6,154	8,674.75	37,417.50	133.00	46,225.25
ตาก	3,233	5,111.00	15,453.02	1,702.59	22,266.61
แพร่	7	5.00	14.00	-	19.00
เพชรบูรณ์	3,553	20,112.00	12,963.75	173.75	33,249.50
ลำปาง	201	55.50	517.67	10.75	583.92
สุโขทัย	6,156	66,778.25	7,400.75	359.50	74,538.50
พิจิตร	939	12,850.50	1,740.25	18.00	14,608.75
นครสวรรค์	9,212	66,990.00	53,808.25	1,032.25	121,830.50
น่าน	10	-	8.75	-	8.75
แม่ฮ่องสอน	35	31.25	33.75	-	65.00
พิษณุโลก	1,405	8,175.25	2,796.25	54.75	11,026.25
อุทัยธานี	360	558.00	2,303.50	0.50	2,862.00
พะเยา	33	598.00	10.00	-	608.00

จังหวัด	เกษตรกร (ราย)	ข้าว (ไร่)	พืชไร่และ พืชผัก (ไร่)	ไม้ผล ไม้ยืนต้น และอื่นๆ (ไร่)	รวมพื้นที่ (ไร่)
เชียงใหม่	2	-	-	0.75	0.75
ชัยภูมิ	15,446	161,274.27	183,996.49	342.00	345,612.76
นครราชสีมา	1,784	608.00	10,968.25	9.00	11,585.25
ขอนแก่น	4,123	40,092.00	457.75	20.75	40,570.50
ศรีสะเกษ	96	426.50	18.50	-	445.00
เลย	10	59.75	14.75	-	74.50
หนองบัวลำภู	163	1,132.00	40.00	8.00	1,180.00
ร้อยเอ็ด	113	1,109.45	-	-	1,109.45
มหาสารคาม	753	8,154.50	0.50	9.50	8,164.50
ชัยนาท	382	1,010.75	3,013.25	5.00	4,029.00
ลพบุรี	5,342	9,433.13	38,956.35	381.41	48,770.89
พระนครศรีอยุธยา	651	3,209.75	118.17	589.95	3,917.87
อ่างทอง	88	93.50	18.50	72.50	184.50
สระบุรี	157	2,155.00	178.30	26.75	2,360.05
สุพรรณบุรี	3,417	26,478.00	9,261.75	262.75	36,002.50
ราชบุรี	10	50.00	10.00	11.00	71.00
กาญจนบุรี	1,124	-	7,280.25	-	7,280.25
จันทบุรี	6	-	3.50	13.25	16.75
รวม	64,965	445,226.10	388,803.75	5,237.70	839,267.55

ที่มา : ศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร สรุปรวโดย ศูนย์ข้อมูลเกษตรแห่งชาติ

ข้อมูล ณ วันที่ 25 ตุลาคม 2564

หมายเหตุ : การสำรวจข้อมูลยังไม่เสร็จสิ้น

2.2 ผลกระทบเศรษฐกิจการเกษตร

ศูนย์ข้อมูลเกษตรแห่งชาติ ติดตามรายงานสถานการณ์ภัยพิบัติด้านการเกษตร รวมทั้ง วิเคราะห์ผลกระทบจากพื้นที่การเกษตรที่เกิดความเสียหายสิ้นเชิง ใน 31 จังหวัด โดยประมาณการมูลค่าความเสียหายจากกรณีพื้นที่ทำการเพาะปลูกมีพืชตายหรือเสียหายโดยสิ้นเชิง จำนวน 839,268 ไร่ โดยเกษตรกรที่มีพื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหาย จำนวน 64,965 ราย ประมาณการมูลค่าความเสียหาย คิดเป็นเงิน 3,669.74 ล้านบาท (ตารางที่ 2)

ซึ่งการรายงานพื้นที่ทางการเกษตรเสียหายสิ้นเชิงจากสถานการณ์อุทกภัยของศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาด้านภัยพิบัติด้านการเกษตรในภาพรวมยังไม่แล้วเสร็จ อยู่ระหว่างการสำรวจข้อมูล (กรมส่งเสริมการเกษตร : ข้อมูล ณ วันที่ 25 ตุลาคม 2564) ประกอบด้วย

- **ภาคเหนือ 14 จังหวัด** ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร ตาก แพร่ เพชรบูรณ์ ลำปาง สุโขทัย พิจิตร นครสวรรค์ น่าน แม่ฮ่องสอน พิชณุโลก อุทัยธานี พะเยา และจังหวัดเชียงใหม่ เกษตรกร 31,300 ราย พื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหายรวม 327,893 ไร่ ซึ่งมีพืชเศรษฐกิจหลักได้รับความเสียหาย เช่น ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วลิสง ลำไย ส้มโอ มะขามหวาน ลิ้นจี่ และยาสูบ

- **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8 จังหวัด** ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ นครราชสีมา ขอนแก่น ศรีสะเกษ เลย หนองบัวลำภู ร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม เกษตรกร 22,488 ราย พื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหายรวม 408,742 ไร่ ซึ่งมีพืชเศรษฐกิจหลักได้รับความเสียหาย เช่น ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ทุเรียน ถั่วลิสง และน้อยหน่า

- **ภาคกลาง 9 จังหวัด** ได้แก่ จังหวัดชัยนาท ลพบุรี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สระบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี และจังหวัดจันทบุรี เกษตรกร 11,177 ราย พื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหายรวม 102,633 ไร่ ซึ่งมีพืชเศรษฐกิจหลักได้รับความเสียหาย เช่น ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง พืชผัก ส้มโอ กระท้อน น้อยหน่า ถั่วลิสง สับปะรด และลำไย

ตารางที่ 2 มูลค่าความเสียหายที่ได้รับการช่วยเหลือด้านการเกษตรผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

จังหวัด	เกษตรกร (ราย)	พื้นที่เสียหาย (ไร่)	มูลค่าความเสียหาย (บาท)			
			ข้าว	พืชไร่และพืชผัก	ไม้ผล ไม้ยืนต้น และอื่น ๆ	รวม
กำแพงเพชร	6,154	46,225.25	22,555,998	223,857,172	1,433,547	247,846,718
ตาก	3,233	22,266.61	13,289,571	89,135,226	28,151,815	130,576,611
แพร่	7	19.00	24,547	72,332	-	96,879
เพชรบูรณ์	3,553	33,249.50	56,333,310	76,184,878	7,013,419	139,531,607
ลำปาง	201	583.92	263,774	2,536,842	60,389	2,861,004
สุโขทัย	6,156	74,538.50	173,636,138	66,867,832	3,874,889	244,378,858
พิจิตร	939	14,608.75	39,707,017	9,897,736	2,507,581	52,112,334
นครสวรรค์	9,212	121,830.50	189,484,565	330,741,132	21,522,495	541,748,191
น่าน	10	8.75	-	46,353	-	46,353
แม่ฮ่องสอน	35	65.00	106,190	176,774	-	282,965
พิษณุโลก	1,405	11,026.25	23,960,677	16,080,251	547,500	40,588,427
อุทัยธานี	360	2,862.00	1,716,341	14,869,822	3,829	16,589,992
พะเยา	33	608.00	2,384,011	47,666	-	2,431,677
เชียงใหม่	2	0.75	-	-	13,877	13,877
ชัยภูมิ	15,446	345,612.76	313,225,274	1,115,240,943	13,201,200	1,441,667,417
นครราชสีมา	1,784	11,585.25	1,154,537	67,948,741	331,767	69,435,046

จังหวัด	เกษตรกร (ราย)	พื้นที่เสียหาย (ไร่)	มูลค่าความเสียหาย (บาท)			
			ข้าว	พืชไร่และพืชผัก	ไม้ผล ไม้ยืนต้น และ อื่น ๆ	รวม
ขอนแก่น	4,123	40,570.50	120,071,531	2,728,940	81,527	122,881,998
ศรีสะเกษ	96	445.00	1,359,597	117,632	-	1,477,229
เลย	10	74.50	200,586	71,277	-	271,863
หนองบัวลำภู	163	1,180.00	3,473,519	228,571	240,944	3,943,034
ร้อยเอ็ด	113	1,109.45	3,569,966	-	-	3,569,966
มหาสารคาม	753	8,164.50	26,964,974	3,581	65,664	27,034,219
ชัยนาท	382	4,029.00	3,558,163	15,347,869	385,775	19,291,807
ลพบุรี	5,342	48,770.89	28,507,296	253,841,840	39,634,220	321,983,356
พระนครศรีอยุธยา	651	3,917.87	11,818,364	441,566	7,558,782	19,818,711
อ่างทอง	88	184.50	334,485	166,425	1,096,613	1,597,523
สระบุรี	157	2,360.05	7,433,888	1,118,082	377,860	8,929,831
สุพรรณบุรี	3,417	36,002.50	100,109,876	54,127,404	6,680,829	160,918,109
ราชบุรี	10	71.00	184,338	12,577	944,679	1,141,594
กาญจนบุรี	1,124	7,280.25	-	46,282,506	-	46,282,506
จันทบุรี	6	16.75	-	14,121	374,124	388,244
รวม	64,965	839,267.55	1,145,428,532	2,388,206,091	136,103,324	3,669,737,947

ที่มา : คำนวณโดย ศูนย์ข้อมูลเกษตรแห่งชาติ, ข้อมูล ณ วันที่ 25 ตุลาคม 2564

หมายเหตุ : มูลค่าความเสียหาย = (ผลผลิตเสียหาย = พื้นที่ได้รับความเสียหายสิ้นเชิง x ผลผลิตต่อไร่) x ราคาเฉลี่ยย้อนหลัง 3 ปี

3. แนวทาง/มาตรการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เตรียมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเกษตร ปี 2564 ในช่วงฤดูฝน ดังนี้

3.1 เกษตรกรที่มีพื้นที่การเกษตรเสียหายจะได้รับความช่วยเหลือตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2562 ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จะดำเนินการช่วยเหลือตามหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตรผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2564 (มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2564)

3.2 การป้องกันและเตรียมความพร้อม

1) การบริหารจัดการน้ำ โดยการติดตามสภาพอากาศ ปริมาณน้ำ และกำจัดสิ่งกีดขวางทางน้ำ

2) สำรองเมล็ดพันธุ์

3) สำรองเครื่องจักรและเครื่องมือ เช่น เครื่องสูบน้ำ เครื่องจักรสนับสนุนอื่น ๆ เรือตรวจการ และ

รถบรรทุก

4) สำรองเสบียงอาหารสัตว์ เช่น หญ้าแห้ง ถูยั้งซีพัสต์ว์ ทีมสัตวแพทย์เคลื่อนที่

5) ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจและเตรียมพร้อม รวมทั้งวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยง

3.3 การเผชิญเหตุและการบรรเทาทุกข์

- 1) สนับสนุนเครื่องสูบน้ำ เครื่องผลักดันน้ำ และเครื่องจักรอื่น ๆ เพื่อการเร่งระบายน้ำ
- 2) สนับสนุนเรือตรวจการและเจ้าหน้าที่ติดตามสถานการณ์ในพื้นที่
- 3) สนับสนุนเสบียงอาหารสัตว์ และดูแลสุขภาพสัตว์
- 4) ระดมเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น สนับสนุนถุงยังชีพ น้ำดื่ม อาหารแห้ง ข้าวกล่อง

3.4 การฟื้นฟูให้ดีกว่าเดิม

1) สำรวจและประเมินความเสียหาย เพื่อแจ้งสิทธิการรับการช่วยเหลือชดเชยตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2562 หลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2563 และหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตร ผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2564

2) จัดหน่วยเคลื่อนที่เพื่อให้คำแนะนำการฟื้นฟู ดูแล ด้านพืช ประมง ปศุสัตว์ เพื่อบำรุงรักษาฟื้นฟูผลผลิตให้เข้าสู่สภาพปกติ

3) สนับสนุนน้ำหมักชีวภาพจากสารเร่งซูเปอร์ พด.6 และปุ๋ยพระราชทาน เพื่อบำบัดน้ำเสียปรับปรุงดิน และยับยั้งความเสียหายของผลผลิต

4) สนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำ โดยการปล่อยปลาลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อรักษาระบบนิเวศน์และเป็นแหล่งอาหารของชุมชน

5) สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อใช้ในการเพาะปลูกในรอบถัดไป

6) สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ดี (พืชไร่-พืชสวน) เพื่อผลิตเป็นอาหาร ลดรายจ่าย และสร้างรายได้

7) สนับสนุนเสบียงและเวชภัณฑ์สัตว์ เพื่อช่วยเหลือและฟื้นฟูสัตว์ที่ได้รับผลกระทบ

8) ซ่อมแซมเครื่องมือ เครื่องจักรกลทางการเกษตร และโครงสร้างพื้นฐานด้านชลประทาน รวมทั้งทางระบายน้ำ

9) สนับสนุนแหล่งเงินกู้ปลอดดอกเบี้ยแก่สมาชิกสหกรณ์ที่ประสบภัย เพื่อฟื้นฟูอาชีพ โดยกองทุนพัฒนาสหกรณ์

ส่วนติดตามและวิเคราะห์ภัยพิบัติทางการเกษตร ศูนย์ข้อมูลเกษตรแห่งชาติ
รายงาน ณ วันที่ 26 ตุลาคม 2564